

Seriia :sotsialno-pedahohichna. – Kamianets-Podilskyi : Medobory-2006, 2012. – S. 98-105. 5. Novyie puti v defektologii. Voprosy psihologii i pedagogiki umstvennoy otstalosti, gluhonemoty i slepoty : sbornik / pod. red. V. A. Gandra. – M. :Uchpedgiz, 1935. – 216 s. 6. Sambikin L. B. Igryi dlya slepyih detey : posob. dlya uchit. shkol slepyih / L. B. Sambikin. – M. : Uchpedgiz, 1950. – 232 s. 7. Sambikin L. B. Sbornik uprazhneniy po gimnastike dlya slepyih detey : posob. dlya uchit. shkol slepyih / L. B. Sambikin. – M. : Uchpedgiz, 1956. – 148 s. 8. Sambikin L. B. Fizicheskoevospitanie v shkoleslepyih / L. B. Sambikin. – M. : Prosveschenie, 1964. – 151 s. 9. Sermeev B. V. Fizicheskoe vospitanie detey s narusheniem zreniya / B. V. Sermeev. – K. : Zdorovia, 1987. – 112 s.

Received 11.09.2016

Reviewed 26.10.2016

Accepted 29.11.2016

УДК 376.3:616.89

К.О. Зелінська-Любченко
kartinka-muza@ukr.net

МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ

Відомості про автора: Зелінська-Любченко Катерина Олександрівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри логопедії Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, м. Суми, Україна, Email:kartinka-muza@ukr.net

Contact: Kateryna Oleksandrivna Zelinska-Liubchenko, candidate of pedagogical Sciences, senior lecturer of the Department of correction Sumy state pedagogical University named after A. S. Makarenko, Sumy, Ukraine, E-mail: kartinka-muza@ukr.net

Зелінська-Любченко К.О. Мовленнєва діяльність дошкільників із моторною алалією. У ході викладу матеріалів статті висвітлено проблему мовленнєвої діяльності дітей із порушеннями мовлення, що набула пріоритетного значення на сучасному етапі розвитку корекційної педагогіки. Це пов'язано зі збільшенням кількості дітей із вадами мовленнєвого розвитку, що можуть призвести до виникнення труднощів під час засвоєння навчального матеріалу та порушень особистісної сфери дитини в цілому.

У статті зазначено, що опанування мовленням в дітей дошкільного віку в умовах дизонтогенезу відбувається повільно та своєрідно. На кожному кроці розвитку вони випробовують свої певні труднощі в засвоєнні тих чи інших одиниць мовлення. Так, мовленнєва діяльність дітей із моторною алалією ускладнена затримкою розвитку основного провідного компонента експресивного мовлення – активного словника. Він виявляється бідним, недостатнім, спотвореним. Затримуються у своєму розвитку фонетична сторона і граматична будова мовлення. У дитини з моторною алалією не розвивається самостійне мовлення, довгий час вона залишається на рівні окремих слів і звуків.

Ключові слова: онтогенез, дизонтогенез, розвиток, мовленнєва діяльність, моторна алалія.

Зелинская-Любченко К.А. Речевая деятельность дошкольников с моторной алалией. В ходе изложения материалов статьи освещена проблема речевой деятельности детей с нарушениями речи, которая приобрела приоритетное значение на современном этапе развития коррекционной педагогики. Это связано с увеличением количества детей с недостатками речевого развития, которые могут привести к возникновению трудностей в ходе усвоения учебного материала и нарушенной личностной сферы ребенка в целом.

В статье указано, что владение речью у детей дошкольного возраста в условиях дизонтогенеза происходит медленно и своеобразно. На каждом шагу развития они испытывают свои определенные трудности в усвоении тех или иных единиц речи.

Так, речевая деятельность детей с моторной алалией осложнена задержкой развития основного ведущего компонента экспрессивной речи – активного словаря. Он оказывается бедным, недостаточным, искаженным. Задерживаются в своем развитии фонетическая сторона и грамматический строй речи. У ребенка с моторной алалией не развивается самостоятельная речь, долгое время она остается на уровне отдельных слов и звуков.

Ключевые слова: онтогенез, дизонтогенез, развитие, речевая деятельность, моторная алалия.

Zelinska-Liubchenko K.O. Speech activity of preschool children with motor alalia. During the presentation of the article highlights the problem of speech activity of children with speech disorders that has given a high priority at the present stage of development of correctional pedagogy. This is due to the increase of the number of children with problems in speech development, which can lead to difficulties during the learning and violations of the personal sphere of the child as a whole.

It is stated in the article that the possession of speech in the preschool age children in the conditions of the dysontogenesis is slow and peculiar. At

each step of development, they have difficulties in the assimilation of those or other units of speech. For example, speech activity of children with motor alalia complicated by delayed development of the main driving component expressive speech – the active vocabulary. He is poor, inadequate, distorted. Phonetic side and grammatical structure of speech is delayed in its development. A child with a motor alalia not develop an independent voice for a long time, it remains at the level of individual words and sounds. A lack of perception facing speech, slowness and difficulty understanding grammatical forms and expanded text is sometimes there for motor alalia. Children with motor alalia by experiencing significant difficulties in learning connected speech in a very advanced form of dialogue speech.

The problem of speech activity is revealed in the text as one of the most important in modern learning, particularly in speech therapy correction needed to improve the process of logopedic influence.

Keywords: ontogeny, disontogeny, development, speech activity, motor alalia.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку інтеграційних процесів в освіті розвиток мовленнєвої діяльності у дітей із порушеннями мовлення, адаптація їх до умов загальноосвітньої школи набула пріоритетного значення. Одним із важливих напрямів роботи на сьогодні залишається корекція моторної алалії.

Моторна алалія характеризується відсутністю або системним недорозвиненням мовлення, зумовленим ураженням кіркових мовленнєвих зон у період внутрішньоутробного та пренатального розвитку мозку, за умови збереженого фізичного слуху та здатності до артикуляції. Для моторної алалії характерне первинне недорозвинення експресивного мовлення за більш збереженої імпресивної його складової.

Не можна розцінювати алалію як тимчасову функціональну затримку мовленнєвого розвитку. Алалія є системним недорозвиненням мовлення, при якому порушуються всі компоненти мовлення: фонетико-фонематична сторона, лексико-граматична будова. Весь процес становлення мовлення при цьому мовленнєвому порушенні проходить в умовах патологічного стану центральної нервової системи.

Також слід наголосити на тому, що за даними офіційної статистики відбувається неухильне збільшення кількості дітей із вадами мовленнєвого розвитку, і моторною алалією зокрема, що можуть призвести до виникнення труднощів під час засвоєння навчального матеріалу та порушень особистісної сфери дитини в цілому. Саме тому проблема розвитку мовленнєвої діяльності у цієї категорії дітей має на сьогодні пріоритетне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему дизонтогенезу мовленнєвої діяльності в дітей із порушеннями мовлення

досліджували О. Вінарська, Н. Жукова, Л. Журба, Д. Ісаєв, О. Корнєв, С. Конопляста, Л. Мастюкова, Н. Савінова, Є. Соботович, В. Тарасун, Т. Філічева, М. Шеремет та ін.

Питаннями вивчення алалії займалися М. Богданов-Березовський, Р. Белова-Давид, Г. Гуцман, Р. Коен, А. Кусмауль, А. Лібман, Н. Трауготт, Е. Фретельс, М. Хватцев, а в більш пізній час Л. Волкова, В. Воробйова, М. Єрмакова, О. Захарова, П. Гуровець, В. Ковшиков, А. Колеснікова, Ю. Коломієць, С. Кондукова, Р. Левіна, В. Левченкова, О. Мастюкова, Є. Мустаєва, В. Орфінська, Г. Парфьонова, Н. Січкачук, Є. Соботович, Ю. Сорочан, М. Шеремет та інші. Дослідники дійшли висновку, що складний симптомокомплекс мовленнєвих і немовленнєвих розладів дітей із алалією чинить негативний вплив не тільки на мовленнєву комунікацію, але певною мірою і на розвиток пізнавальної діяльності. Проте слід зазначити, що питання мовленнєвої діяльності в дітей із моторною алалією й на сьогодні не втрачає своєї актуальності, що і зумовило вибір теми дослідження.

Мета статті – висвітлити теоретичні аспекти мовленнєвої діяльності дітей із моторною алалією, спираючись на аналіз вітчизняних та зарубіжних наукових літературних джерел.

Виклад основного матеріалу дослідження. Моторною алалією в логопедії називають первинне недорозвинення експресивного мовлення центрального органічного генезу, спричинене порушенням одного з двох специфічних психологічних механізмів мовлення, пов'язаного з діяльністю центральних кіркових відділів мовленнєво-рухового аналізатора [2, с. 18].

Наукові розвідки у цьому напрямі свідчать, що моторна алалія виникає внаслідок ураження премоторних та постцентральных (кінестетичний) відділів кори головного мозку, що в нормі забезпечують правильні, точні, координовані та автоматизовані рухи органів артикуляційного апарату (О. Лурія, Н. Трауготт, Є. Соботович та ін.). Центральним симптомом порушення мовленнєвої (артикуляційної моторики) при алалії є апраксія.

Терміном «моторна алалія» визначається відсутність або обмеження мовлення, обумовлене ураженням певних кортикальних відділів головного мозку, що забезпечують мовленнєву функцію за достатнього для розвитку мовлення слуху та інтелекту [1, с. 89].

Проте моторна алалія не зводиться лише до порушення моторної сторони мовлення. У дітей із цією патологією науковці виокремлюють порушення діяльності засвоєння та використання мовлення, через які, власне, моторну алалію й відносять до групи мовленнєвих порушень.

За моторної алалії у дітей проявляються труднощі оволодіння та використання дитиною синтагматично та парадигматично організованих мовленнєвих одиниць, пов'язаних зі звуко-складовою структурою слова, синтаксисом, словотвором, морфологічною словозміною, процесами

трансформації внутрішньої структури вислову у поверхневу, розумінням складних логіко-драматичних конструкцій тощо (Є. Соботович) [5].

Одним із важливих напрямів корекційної роботи сьогодення є формування мовленнєвої діяльності в дітей із моторною алалією.

Мовленнєва діяльність є одним із найбільш складних видів діяльності за всіма своїми параметрами. По-перше, за своєю організацією. Мовленнєва діяльність вкрай рідко виступає самостійним, закінченим актом діяльності: зазвичай вона включається як складова частина в діяльність більш високого порядку. Наприклад, типове мовленнєве висловлювання – це висловлювання, яке так чи інакше регулює поведінку іншої людини. Але це означає, що діяльність можна вважати закінченою лише в тому випадку, коли таке регулювання виявиться успішним [4, с. 224].

До основних видів мовленнєвої діяльності відносяться: говоріння (усне висловлювання думки), слухання (сприймання мовлення на слух та її розуміння), письмо (графічне, письмове висловлення думки), читання (тобто сприймання і розуміння чужого записаного мовлення); розрізняють читання вголос і тихе читання – читання про себе [4]. Саме ці види мовленнєвої діяльності лежать в основі процесу мовленнєвої комунікації. Від того, наскільки у людини сформовані навички цих видів мовленнєвої діяльності, залежить ефективність, успішність мовленнєвого спілкування.

Успішність формування мовленнєвої діяльності залежить від рівня оволодіння дитиною із моторною алалією фонетичною системою мови, що залежить від взаємодії мовленнєвослухового та мовленнєворухового аналізаторів, які забезпечують полімодальну єдність мовленнєвої функціональної системи [4].

Одним із важливих завдань сучасної теорії та практики мовленнєвої діяльності полягає в тому, щоб знайти ефективні шляхи вивчення і пояснення онтогенезу мовлення – процесу засвоєння рідної мови дітьми та його дизонтогенезу. Особливості розвитку мовлення в процесі онтогенезу та дизонтогенезу висвітлено в дослідженнях лінгвістів (О. Гвоздев, В. Звєгінцев, О. Кубрякова, Ф. де Соссюр, О. Шахнарович, Л. Щерба та ін.), психолінгвістів (Т. Ахутіна, М. Жинкін, І. Зимня, О. Леонтьєв та ін.), педагогів (О. Вінарська, Г. Жаренкова, В. Ковшиков, С. Конопляста, А. Маркова, Н. Савінова, Є. Соботович, В. Тарасун, М. Шеремет та ін.), лінгводидактів (А. Богущ, М. Вашуленко, Н. Луцан та ін.).

Вченими доведено, що оволодіння мовленням в дітей дошкільного віку в умовах дизонтогенезу відбувається сповільнено та своєрідно. На кожному кроці розвитку вони випробовують свої певні труднощі в засвоєнні тих чи інших одиниць мовлення. При всьому цьому один і цей же рівень мовленнєвого розвитку може мати місце у дітей різного віку та при різних діагнозах, а одні й ті ж некоректні форми слів і типові

словосполучення зустрічаються й при алалії, й при затримці мовленнєвого розвитку, й при дизартрії [4, с. 225].

Недорозвинення мовлення за моторної алалії носить системний характер, охоплюючи всі її компоненти: фонетико-фонематичний і лексико-граматичний. За основними ознаками можна виділити групу дітей із переважаючим фонетико-фонематичним недорозвиненням (їх меншість) і групу з переважаючим лексико-граматичним недорозвиненням. До першої групи належать порушення, зумовлені провідним ураженням нижніх відділів в центральній моторній області кори доміантної півкулі. Друга група обумовлена ураженням передніх відділів моторної області кори мозку. У дитини з алалією не формуються тонкі рухові координації мовленнєвого апарату. Формування експресивного мовлення у моторних алаліків ускладнюється порушенням аналітико-синтетичної діяльності мовленнєворухового аналізатора. Ці порушення можуть носити різний характер: а) кінестетичена оральна апраксія; б) важкість перемикання від органу руху до іншого; в) труднощі засвоєння послідовності рухів для відтворення слова тощо [3, с. 190–191].

У зв'язку із зазначеними ускладненнями затримується розвиток основного провідного компонента експресивного мовлення – активного словника. Він виявляється бідним, недостатнім, спотвореним. Затримуються у своєму розвитку фонетична сторона і граматична будова мовлення.

Фразове мовлення представлене простими короткими реченнями. Як наслідок, при алалії порушується формування зв'язного мовлення. Діти не можуть послідовно викладати події, виділяти головне і другорядне, визначати тимчасові зв'язки, причину і наслідок, передати сенс явищ і подій.

При тяжких формах моторної алалії у дитини є тільки звуконаслідування й окремі лепетні слова, які супроводжуються активною мімікою та жестикуляцією.

У дитини з моторною алалією не розвивається самостійне мовлення, довгий час вона залишається на рівні окремих слів і звуків. Простежується взаємозалежність між порушеннями артикуляційного праксису та організацією мовленнєвих рухів, а, звідси, фонетичної системи мовлення і сприйманням зверненого мовлення та його розуміння.

За моторної алалії іноді спостерігається недостатнє сприймання зверненого мовлення, сповільненість і ускладненість розуміння граматичних форм і розгорнутого тексту. Причиною цього є ослаблення тону мозкової частини мовленнєворухового аналізатора, яке веде до порушення артикуляційних рухів. Це порушення послаблює або навіть унеможливує сприймання слабких і тонких імпульсів, внаслідок чого сприймаються і аналізуються тільки грубі кінестезії. За

експериментальними даними було виявлено, що діти (70%) з моторною алалією добре розуміють звернене мовлення, 20% мають незначне зниження розуміння і 10% – дуже погано розуміють, а також власне мовлення дітей в цих випадках виявляється гіршим для їх розуміння [6, с. 221].

Словниковий запас у дітей із моторною алалією розвивається повільно, спотворено, використовується в словесному мовленні неправильно. Все це призводить до різноманітних заміни за подібністю, суміжністю, за контрастом (пере – мис, чашка – стакан тощо). Частіше виявляються заміни за зовнішніми ознаками, рідше – за внутрішніми. У дитини з більш високим рівнем розвитку мовлення заміни слів відбуваються за значенням. Частіше заміни проявляються при вживанні дієслів, ніж іменників. На всіх етапах розвитку мовлення виявляються певні труднощі у відборі слів із необхідним лексичним значенням, доречним для даного висловлювання [4; 6].

Значні труднощі виявляються в дітей під час побудови речень. Мовлення заплутане, перекручене, страждає тимчасовий і причинно-наслідковий зв'язок.

Діти із моторною алалією за досить розвинутої форми діалогічного мовлення відчувають значні труднощі в оволодінні зв'язним мовленням. Контекстне мовлення вимагає від дитини певного рівня сформованості розумових дій, необхідних для правильного відбору мовленнєвих засобів [4; 6].

На початкових етапах формування мовлення у дитини з алалією відсутня потреба у спілкуванні, це обумовлено порушенням загальної та мовленнєвої активності, не формується весь підготовчий етап. Замість зв'язного мовлення дитина з моторною алалією використовує жести. Під час передачі змісту за сюжетними картинками у дітей порушується логічність розповіді: одним складно їх розкласти в певній послідовності, іншим – передати зміст і сюжет навіть правильно розташованих.

Дитина з алалією відчуває великі труднощі в оволодінні логіко-граматичними конструкціями, які відображають просторові відносини предметів. Дітям із експресивною алалією притаманна істотна розбіжність між кількісним складом пасивного та активного словника.

Порушення текстоутворення посилюється неправильним конструюванням речень, невірним узгодженням слів, пропусками і замінами слів, у ряді випадків фонематичні порушення впливають на будову тексту, внаслідок цього тексти бувають недостатньо розгорнутими, в них відзначаються пропуски частин сюжету, рвуться логічні зв'язки, поза ситуацією тексти стають незрозумілими або малозрозумілими для слухачів.

Один із показових симптомів морфологічних порушень є неправильне узгодження в роді та числі. Відзначаються значні

порушення відмінювання частин мови. Виражена тенденція до заміни закінчень непрямих відмінків закінченнями називного.

Порушення складової структури слова найчастіше виражаються в скороченні числа складів. Як правило, в слові залишається ударний склад, решта можуть випадати. Значно рідше виникають перестановки і особливо повторення складів, обумовлені контекстуальними впливами [4; 6].

У дітей виникають труднощі під час формування просторово-часових відносин, порушення сприймання та словесних позначень тимчасових і просторових особливостей предметів, пам'ять, розумові операції (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення), несформований достатній рівень логічного, абстрактного мислення, але діти точно зберігають заданий спосіб мислення і використовують допомогу в роботі. Ряд дослідників (Л. Давидович, Н. Уманська) говорять про первинне збереження інтелектуальних можливостей дітей із алалією, підкреслюючи можливості достатньої соціально-трудова адаптації.

І. Власенко та В. Юртайкін (1981) підкреслюють, що у дітей із моторною алалією виявляється дисоціація між структурними компонентами, що складають мовленнєву діяльність: в одному випадку має місце несформованість цільових установок за умов збереженості операційних можливостей, в іншому – недоліки в операційній ланці діяльності за умов достатньо стійкої мотивації. Також страждає контрольна ланка за виконавчою діяльністю; не відбувається порівняння результатів із початковою настановою. Отже, мовлення дітей із моторною алалією відрізняється кількісними та якісними показниками. У процесі мовленнєвого розвитку у них накопичуються лише окремі мовленнєві дії та мовні знаки, тобто не формується мова, як система.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, проблема мовленнєвої діяльності є однією з найважливіших у сучасному процесі навчання, зокрема, у логопедичній корекції. Для удосконалення, урізноманітнення процесу логопедичного впливу, на нашу думку, є необхідним занурення у проблему мовленнєвої діяльності з метою виховання логопата як суб'єкта діяльності та формування його особистісної сфери.

Спираючись на дослідження проблеми мовленнєвої діяльності та відомості про неухильне збільшення кількості дітей із мовленнєвими порушеннями, вважаємо за доцільне продовжувати наукові розвідки з означеної проблеми, з метою побудови в подальшому, ефективної системи логопедичної корекції з урахуванням мовленнєвого порушення, а також вікових та індивідуальних особливостей дитини.

Список використаних джерел

1. **Захарова О.** Коррекция алалии [Текст]: предупреждение воздействия на нарушенную речевую и психоречевую предпосылку /

О. Захарова // Дошкольное воспитание : научно-методический журнал. – 2012. – № 12. – С. 89–96. 2. **Ковшиков В. А.** Экспрессивная алалия / В. А. Ковшиков // Логопедия: Методическое наследие : Пособие для логопедов : в 5 кн. Кн. 3: Системные нарушения речи : Алалия. Афазия : Пособие для логопедов / под ред. Л. С. Волкова. – М. : Владос, 2003. – С. 199–207. 3. **Кузьмина Н. И.** Развитие воспринимаемой и самостоятельной речи у детей-алаликов / Н. И. Кузьмина, В. И. Рождественская // Логопедия: Методическое наследие : Пособие для логопедов : в 5 кн. Кн. 3 : Системные нарушения речи : Алалия. Афазия : Пособие для логопедов / под ред. Л. С. Волкова. – М. : Владос, 2003. – С. 189–198. 4. **Савінова Н. В.** Формування мовленнєвої діяльності в онтогенезі / Н. В. Савінова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. Випуск 22 : зб. наук. праць. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – С. 233–238. 5. **Соботович Е. Ф.** Особенности психического и речевого развития детей с моторной алалией / Е.Ф.Соботович, М.В. Рождественская // Питання дефектології. – К. , 1975. – Вип 10. – С. 70–86. 6. **Сорочан Ю. Б.** Особливості діагностики імпресивного рівня розвитку синтаксичного компонента мовленнєвої кьомпетенціях у молодших школярів із моторною алалією / Ю. Б. Сорочан // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – №16 – С. 219–223.

Referenses

1. **Zaxarova O.** Korrekcy`ya alaly`y` [Tekst]: uprezhdayushhee vozdejstvy`e na narushennuyu rechevuyu y` psy`xorechevuyu predposylku / O. Zaxarova // Doshkol`noe vospuy`tany`e : nauchno-metody`chesky`j zhurnal. – 2012. – № 12. – S. 89–96. 2. **Kovshy`kov V. A.** Эkспressы`vnaya alaly`ya / V. A. Kovshy`kov // Logopedy`ya: Metody`cheskoe nasledy`e : Posoby`e dlya logopedov : v 5 kn. Kn. 3: Sy`stemny`e narusheny`ya rechy` : Alaly`ya. Afazy`ya : Posoby`e dlya logopedov / pod red. L. S, Volkova. – M. : Vlados, 2003. – S. 199–207. 3. **Kuz`my`na N. Y`.** Razvy`ty`e vospry`ny`maemoj y` samostoyatel`noj rechy` u detej-alaly`kov / N. Y`. Kuz`my`na, V. Y`. Rozhdestvenskaya // Logopedy`ya: Metody`cheskoe nasledy`e : Posoby`e dlya logopedov : v 5 kn. Kn. 3 : Sy`stemny`e narusheny`ya rechy` : Alaly`ya. Afazy`ya : Posoby`e dlya logopedov / pod red. L. S. Volkova. – M. : Vlados, 2003. – S. 189–198. 4. **Savinova N. V.** Formuvannya movlennyevoyi diyal`nosti v ontogenezi / N. V. Savinova // Naukovy`j chasopy`s NPU imeni M. P. Dragomanova. Seriya 19. Korekcijna pedagogika ta psy`xologiya. Vy`pusk 22 : zb. nauk. pracz`. – K. : NPU im. M. P. Dragomanova, 2012. – S. 233–238. 5. **Sobotovy`ch E. F.** Osobennosty` psy`xy`cheskogo y` rechevogo razvy`ty`ya detej s motornoj alaly`ej / E.F.Sobotovy`ch, M.V. Rozhdestvenskaya // Py`tannya defektologiyi. – K. , 1975. – Vy`p 10. – S.

70–86. 6. **Sorochan Yu. B.** Osobly`vosti diagnosty`ky` impresy`vnogo rivnya rozvy`tku sy`ntaksy`chnogo komponenta movlennyevoyi kompetencyiy u molodshy`x shkolyariv iz motornoyu alaliyeyu / Yu. B. Sorochan // Naukovy`j chasopy`s NPU imeni M. P. Dragomanova. Seriya 19. Korekciyna pedagogika ta special`na psy`xologiya. Zb. naukovy`x pracz`. – K. : NPU imeni M. P. Dragomanova, 2014. – №16 – S. 219–223.

Received 11.09.2016

Reviewed 26.10.2016

Accepted 29.11.2016

УДК: 376.1–056.26–056.3

Т.В. Золотарьова
zolotareva_sumy@mail.ru

МЕТОДИКА СТИМУЛЮВАННЯ КОМПЕНСАЦІЇ ПОРУШЕНЬ

Відомості про автора: Золотарьова Тетяна Вікторівна, викладач кафедри корекційної та інклюзивної освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, Суми, Україна. E-mail: zolotareva_sumy@mail.ru

Contact: teacher Tatiana Zolotaryova, teacher of department of correctional and inclusive education, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Sumy, Ukraine. E-mail: zolotareva_sumy@mail.ru

Золотарьова Т.В. Методика стимулювання компенсації порушень. У статті пропонується евристично-синергетична медико-психолого-педагогічна методика стимулювання компенсації порушень. В основі даної методики лежать принципи синергетики, теорія функціональних систем П. К. Анохіна, теорія Л. С. Виготського про зони розвитку та компенсаторні процеси в системі «особистість», принцип «завтрашньої радості» А. С. Макаренка, гештальтпсихологія. У методиці стимулювання компенсації порушень застосовуються синергетичні методи прямої компенсації дефекту, які відображають сутність процесу компенсації, способами реалізації якого вони є. Дана методика складається з шести етапів – підготовчого та п'яти основних. Протягом пропедевтичного етапу відбувається встановлення системи взаємозв'язків між активними підсистемами першої сигнальної системи учасників компенсаторного процесу. В результаті першого етапу людина визначає недостатньо розвинену підсистему А системи